

ОПИТЪТ НА РЕГИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА „АПРИЛОВ–ПАЛАУЗОВ“ КАТО ЦЕНТЪР ЗА НЕФОРМАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

Савина Цонева

Резюме: Статията разглежда възможности, които предлага Регионална библиотека „Априлов–Палаузов“ – Габрово за придобиване на нови умения в две направления: повишаване на квалификацията на библиотекарите в обществените библиотеки и безплатни обучения на деца, ученици и граждани за придобиване на цифрова грамотност и дигитални умения.

Ключови думи: неформално образование, библиотеки, обучения.

THE EXPERIENCE OF THE APRILOV–PALAUZOV REGIONAL LIBRARY AS A CENTER FOR NON-FORMAL EDUCATION

Savina Tsoneva

Abstract: This article discusses opportunities offered by the Aprilov–Palauzov Regional Library, Gabrovo for acquiring new skills in two directions: increasing the qualification of librarians in public libraries and free training of children, students and citizens for acquiring digital literacy and digital skills.

Keywords: non-formal education, library, trainings.

Библиотеките притежават дългогодишен опит и имат утвърдени практики в провеждането на различни курсове, семинари, практикуми и обучения. Те предоставят и безплатен достъп до глобалната мрежа, както и възможности за самообразование чрез библиотечните ресурси.

Екипът на Регионална библиотека „Априлов–Палаузов“ – Габрово (РБ „Априлов–Палаузов“) предоставя различни възможности за придобиване на нови умения в две направления: *повишаване на квалификацията на библиотекарите в обществените библиотеки и безплатни обучения на деца, ученици и граждани за придобиване на цифрова грамотност и дигитални умения.*

1) Повишаване на квалификацията на работещите в обществените библиотеки в област Габрово

Една от основните задачи на регионалните библиотеки е да извършват квалификационна и експертно-консултантска дейност за всички библиотеки на територията на съответната област и това е дългогодишна практика. Периодично през годините са провеждани семинари и практикуми за повишаване на квалификацията на работещите в общински и читалищни библиотеки в Габровския регион.

Проследяването на опита на библиотечните специалисти в организирането и провеждането на различни обучения в РБ „Априлов–Палаузов“ през периода 2011–2021 г. показва следните резултати:

- ✓ Първите по-мощни обучения са тези, осъществени по Проект „Глоб@лни библиотеки – България“ – „Българските библиотеки – място за достъп до информация и комуникация за всеки“ (2009–2013 г.) – обучения за организация и управление на обществената библиотека, застъпничество и проекти, информационни и комуникационни технологии, общуване и работа с потребители и общности.
- ✓ В РБ „Априлов–Палаузов“ през 2011 година са проведени общо 9 обучения по различните модули, обучени са 40 библиотекари от региона в направление „Информационни и комуникационни технологии“, 14 в направление „Организация и управление на обществената библиотека“, 15 в „Застъпничество и управление на проектния цикъл“, 10 в „Услуги в модерната библиотека“ и 28 в „Общуване и работа с потребители и общности“ или общо са 107 служители в регионалната, общински и читалищни библиотеки.
- ✓ През 2012 г. са проведени девет обучения по отделните направления (едно пилотно надграждащо по ИКТ) с общо 103 участници.
- ✓ През 2013 г. са организирани двадесет и шест обучения на библиотекари от целевите библиотеки и партньори, четири от които са за граждани със специални потребности (с двигателни и ментални увреждания). Обучени са 47 библиотекари от целеви библиотеки и 27 библиотечни служители от РБ „Априлов–Палаузов“.
- ✓ В периода 7 август 2013 – 4 юни 2014 г. в партньорство с ББИА и асоциация „Съвременни читалища“ е проведено обучение на читалищни библиотекари по Проект „Аз мога повече“ за професионално обучение по професия „Библиотекар“, специалност „Библиотекознание“ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, с обучители от библиотеката, успешно завършено от шест човека.
- ✓ Осъществено е и обучение по базови компютърни умения за 10 библиотекари от обществени библиотеки в региона, както и две обучения

- по библиотечно – информационно обслужване с 40 участника. От 30 септември до 1 октомври 2014 г. с партньорството на ББИА е осъществено обучението „Финансиране, разработване и управление на проекти в областта на културата“ с лектор Анна Лалковска с участието на единадесет служители от РБ „Априлов–Палаузов“.
- ✓ В периода 11–13 декември 2014 г. фирма „СофтЛиб“ провежда обучение за работа с новата система за обслужване на читателите „E-lib“ с 24 библиотечни служители в РБ „Априлов–Палаузов“.
 - ✓ Шестнадесет библиотекарски са обучени чрез фондация „Глоб@лни библиотеки – България“ по тема „Психологически методи, подходи и насоки в общуването с различни видове потребители. Копинг – стратегии в работната среда“ през октомври 2015 г. с учител д-р Наталия Любенова. През октомври 2015 г. са проведени и две обучения на 20 читалищни библиотекарски, финансирани от фондация „Глоб@лни библиотеки – България“ за придобиване на начални компютърни умения и надграждащо обучение по ИКТ с учител Светослав Стефанов.
 - ✓ Двадесет и двама служители са включени в обучение „Ефективно преодоляване на напрежението и стреса в работата“, проведено на 12–13 декември 2016 г. в РБ „Априлов–Палаузов“ с лектор д-р Наталия Любенова.
 - ✓ Габровската библиотека е една от десетте в България, на които през 2016 г. са подарени работи „Финч“ чрез Посолството на САЩ в България и Фондация „Глоб@лни библиотеки – България“ и е обучен персонал за провеждане на безплатни уроци.
 - ✓ През 2017 г. са организирани и проведени три тридневни обучителни курса с библиотечни специалисти от читалищни библиотеки в област Габрово „Библиотечни фондове и каталози. Комплектуване, организация и опазване. Електронни каталози. Библиотечна документация“ – общо 34 човека.
 - ✓ За повишаване на квалификацията в периода 11–13.10.2017 г. осем служители на РБ „Априлов–Палаузов“ участват в курса на ББИА „Специални колекции-ръкописи, старопечатни книги, редки и ценни издания“ с лектори Елена Узунова и Бояна Минчева.
 - ✓ През 2018 г. е проведен тридневен практикум за новоназначени библиотекарски и такива, които искат да повишат степента на познанията си в библиотечната дейност от читалищни библиотеки в област Габрово по тема „Библиотечни фондове и каталози. Комплектуване, организация и опазване. Електронни каталози. Библиотечна документация“ с методиста Светла Лазарова. Общо 12 работещи в обществените библиотеки на областта се запознават с основните нормативни документи по библиотечно дело – закони, наредби и необходимите вътрешни правила

- за функционирането на всяка библиотека, придобиха първоначални умения за обработка на библиотечните документи и получиха примерни образци на вътрешни документи, формуляри, вътрешни правила, помагала „В помощ на библиотекаря“.
- ✓ През 2018 г. са организирани и три обучения, финансирани от Фондация „Глоб@лни библиотеки България“ и Министерство на културата на Република България по ИКТ (обучител Светослав Стефанов), „Презентации и презентационни умения“ (обучител Диана Андреева), „Медии и медийна грамотност“ (обучител Жюстин Томе) с общо 35 служители от обществени библиотеки в региона. През март 2018 г. 23 служители на регионалната библиотека са обучени по практическа българска граматика. В периода 2–4 май 2018 г. в обучение по финансова грамотност по проект „Информационно-комуникационна и финансова грамотност в съвременната библиотека“, финансиран чрез ФГББ участват 5 служители на РБ „Априлов–Палаузов“, а лектори са колеги от РБ „Любен Каравелов“ – Русе. На 11 май в Боженци е проведено обучение „Екип и екипно взаимодействие“ с д-р Наталия Любенова, в което вземат участие 23 библиотечни специалисти от габровската библиотека.
 - ✓ През 2019 г. в РБ Габрово за специалистите от читалищата в общините Габрово, Дряново и Трявна, и в градската библиотека в Севлиево за читалищата от община Севлиево са проведени две надграждащи обучения по темите „Библиотечен фонд. Сигниране, класифициране и нареждане. Документация, свързана с библиотечния фонд“ с участието на 39 човека. Във връзка с промени в нормативната уредба, на 31 януари 2019 г. 32 служители на РБ „Априлов–Палаузов“ са включени в обучение „Събиране и обработка на лични данни“. На 28 март по желание на обслужващите звена и със съдействието на Български червен кръст – Габрово е проведено обучение по първа долекарска помощ с 12 човека, „Тренингово обучение за консултанти по библиотерапия“ в периода 14–17 май 2019 г., с Минчо Николов и 14 служители, а на 30–31 октомври 2019 г. Наталия Георгиева проведе „Онлайн маркетинг на библиотечни услуги и създаване на текстове“ с 12 библиотекари. На 21 февруари 2020 г., в Регионална библиотека „Априлов–Палаузов“ 21 служители се включиха в обучителен семинар „Комуникация, емоционална интелигентност и справяне с конфликти“ с лектор д-р Наталия Любенова.

2) Обучение на деца, ученици и граждани

Още в края на 2011 година в новата компютърна зала на РБ „Априлов–Палаузов“ започват първите обучения за граждани за придобиване на начални компютърни умения и продължават през целия период 2011–2020 г.:

- ✓ През октомври – декември 2011 г. в РБ „Априлов–Палаузов“ са проведени шест обучения с 56 човека, през 2012 г. те са вече десет със 74 читатели, а през 2013 година са три – с 28 потребители.
- ✓ През 2014 г. освен едно обучение на граждани с 10 човека, са организирани и пет обучения на деца с 48 участника, през 2015 г. само едно обучение на граждани 55+ с 9 участника, а през 2016 г. са първите обучения с деца и ученици по програмиране „Първи стъпки в програмирането с робот „Finch“ – 5 групи (50 деца) и две обучения за възрастни с 20 участника.
- ✓ През 2017 г. са проведени три обучения за придобиване на начални компютърни умения с 27 граждани и 14 обучения за деца и ученици „Първи стъпки в програмирането с роботи „Finch“ в Севлиево, Дряново и Плачковци с общо 203 деца.
- ✓ През 2018 г. са организирани пет групи „Начални компютърни умения“ с 44 възрастни и 15 посещения на място в библиотеките в Габрово, Севлиево, Дряново и Плачковци „Първи стъпки в програмирането с робот Finch“ със 146 деца. По проект „Информационно-комуникационна и финансова грамотност в съвременната библиотека“ са проведени три обучения за потребители 45+ в Габрово, Севлиево и в с. Яворец за финансова грамотност, работа със смартфон, таблет и електронен четец на 30 възрастни.
- ✓ В периода 20 февруари – 31 март 2019 г. по проект „Generation Code“ на „Глобални библиотеки – България“ (2019) е проведено обучение по програмиране за 10 ученици в Градска библиотека – Севлиево. Обучението е организирано от РБ „Априлов–Палаузов“ – Габрово с учител инж. Йолина Христова – ръководител ИКТ в библиотеката. По време на обучението децата се запознават с историята на визуалното програмиране, STEM, изчислителни игри, RGB (цветна мозайка) и др. Участниците се обучават на програмиране със Scratch и работа с робота „Finch“ – движения и повторения, рисуване с молив, рисуване с печат, танци и ритми, лабиринти, работа със стрингове и др. По проекта са предоставени безвъзмездно и шест роботчета „Bee-Bot“ и „Blu Bot“ и са организирани шест „Занимателни игри с програмируема интерактивна играчка Bee-bot и Blue-bot“ със 121 деца и едно обучение на възрастни от Дневния център за възрастни с увреждания в Габрово. През 2019 г. са проведени още две обучения с 20 участника 55+ за придобиване на начални компютърни умения и 1 обучение „Устройство на компютъра, браузъри (видове), работа в интернет“ с 10 възрастни 55+.

Дългогодишни партньорски отношения библиотеката има с Дневен център за пълнолетни лица с увреждания, свързани с приобщаваща среда и образование за хората в неравностойно положение. През 2019 г. за пореден път

част от тях са включени в обученията за лица в неравностойно положение, в случая за придобиване на начални умения за работа с таблет и за програмиране с роботизирани играчки.

Последното обучение, проведено в библиотеката през 2020 г. е обучение на безработни лица по част от професия „Библиотекар“ чрез проект „Просперитет“ към Националния план за заетостта (2020 г.). Въпреки пандемията от COVID-19, при пълно спазване на протиепидемичните мерки, в периода 29 юли – 11 септември 2020 г. в Регионална библиотека „Априлов–Палаузов“ е проведено практическото обучение по част от професия „Библиотекар“ чрез програма „Просперитет“ на Агенцията по заетостта, насочено към безработни хора. В рамките на 300 учебни часа 15 участници в обучението изучават дисциплини, свързани с библиотечната професия – библиотечен фонд, комплектуване, обработка, нареждане; автоматизация на библиотечната дейност; опазване на библиотечните фондове; библиотечно – информационно обслужване на потребителите, организация на културни прояви в библиотеката и др. Преподавател е главният библиотекар и методист Светла Лазарова. След успешно взетия изпит обучаемите получават удостоверение за професионална квалификация. По програмата е нает един служител в библиотеката за период от три месеца.

Във връзка с провеждането на различни обучения РБ „Априлов–Палаузов“ издава различни наръчници. Библиотеката предлага на своите потребители:

- „Помагало по компютърна и информационна грамотност“ (2012 г.);
- „Ръководство по базови ИТ умения“ (2014 г.);
- „Ръководство за начални компютърни умения“ (2017 г.);
- „Компютърна и информационна грамотност“ (2018 г.);
- „В помощ на библиотекаря“ (2017, 2018, 2019 г.) – за работещите в обществените библиотеки от региона.

След всичко изложено дотук, смятаме, че Регионална библиотека „Априлов–Палаузов“ – Габрово с основание може да се нарече пълноценно място за неформално образование, учене през целия живот, повишаване на квалификацията и придобиване на нови умения. Екипът на библиотеката продължава работата по обученията със своите колеги от обществените библиотеки в региона и с потребителите от различни възрасти.